

Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avskrivning av visst av postsparbanksmedel felaktigt utbetalat belopp; given Stockholms slott den 7 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

I skrivelse den 8 januari 1923 har generalpoststyrelsen anhållit om bemyndigande att låta i postsparbankens räkenskaper avföra ett belopp av ettusen kronor, vilket kommit att oriktigt utbetalas å motboken nr 60,366 serien V. och låta den härigenom uppkomna förlusten drabba postsparbanken.

Angående förloppet av ifrågavarande utbetalning inhämtas av handlingarna i ärendet huvudsakligen följande.

Ågaren till postsparbanksmotboken nr 60,366 serien V., arbetaren Carl Ludvig Gustafsson, uppsade den 21 september 1920 vid postkontoret Norrkö-

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 1 saml. 79 häft. (Nr 107).

ping 2 ett belopp av 1,651 kronor till utbetalning den 6 oktober 1920. Den posttjänsteman, som mottog och granskade uppsägningsblanketten med ledning av den företedda motboken, fann ej anledning till anmärkning utan avstämplade blanketten och insände densamma till postsparbanken. Den tjänsteman, som inom postsparbanken hade att granska den inkomna uppsägningen efter vederbörande konto, t. f. kontorsskrivaren Thyra von Scheven, iakttog ej, att enligt kontot behållningen å boken rätteligen uppgick till endast 651 kronor 95 öre, utan bemyndigade postkontoret Norrköping 2 att den 6 oktober 1920 till sökanden utbetala det uppsagda beloppet, 1,651 kronor. Enligt ett nämnda dag dagtecknat kvitto, utskrivet med annan persons hjälp, men egenhändigt undertecknat av motbokens ägare, ovannämnde Gustafsson, har denne jämväl å postkontoret uppburit nämnda belopp. Beloppet blev ock avfört i nämnda postkontors räkenskaper såsom utbetalt. När felaktigheten vid eftergranskning av postsparbankens räkenskaper upptäcktes och Gustafsson till följd härav krävdes på det belopp av ettusen kronor, vilket han syntes hava uppburit för mycket, förklarade emellertid Gustafsson med bestämdhet, att han allenast mottagit 651 kronor. Sedan postsparbanken vid rådhusrätten i Norrköping yrkat åläggande för Gustafsson att återgälda nyssnämnda belopp, 1,000 kronor, förelades Gustafsson att i målet värja sig med ed och därvid betyga, att han den 6 oktober 1920 å nämnda motbok icke utbetommit mera än 651 kronor. Gustafsson gick eden, varefter rådhusrätten i avkunnad dom förklarade, att postsparbankens talan om återbekommande av ifrågavarande belopp icke kunde bifallas. Ej heller eljest har upplysning kunnat vinnas om vem som åtkommit beloppet, och någon utsikt att återbekomma beloppet från den, som obehörigen kan hava tillägnat sig detsamma, torde icke förefinnas.

Uppenbarligen har fröken von Scheven icke iakttagit nödig uppmärksamhet. Hon har också medgivit, att från hennes sida en felläsning förekommit, i det att hon icke observerat tusentalssiffran (1) i en tidigare uttagningspost. Fröken von Scheven framhåller såsom förklaring härtill, att denna tusentalssiffra varit så svag, att hon med sin något nedsatta synförmåga icke iakttagit densamma, helst dagerförhållandena i det bokföringsrum, i vilket hon vid ifrågavarande tid varit placerad, icke varit tillfredsställande, något som enligt hennes mening visas av att samma post i samma konto förorsakat en annan expedient samma felläsning.

Likväl torde kunna sägas, att ifrågavarande felaktiga förfarande från fröken von Schevens sida icke i och för sig hade behövt medföra för hög utbetalning å ifrågavarande motbok, utan denna utbetalning har i andra hand möjliggjorts genom felaktigt eller obehörigt förfarande med motboken från annan persons sida. Trots motboksägarens förnekande torde det nämligen kunna antagas, att motboken upptagit en behållning av 1,651 kronor i stället för 651 kronor. Den utbetalande posttjänsteman, som hade att i motboken anteckna uttagningen samt saldera motboken, skulle nämligen i annat fall hava observerat, att det mottagna utbetalningsbemyndigandet lydte å ett belopp, som med 1,000 kronor

översteg tillgodohavandet enligt motboken. I ett antal föregående av olika personer utskrivna uppsägningar på samma motbok har ock motboksbehållningen angivits med belopp, som med 1,000 kronor överstigit det verkliga tillgodohavandet. De sålunda iakttagna skiljaktigheterna föranledde emellertid ej, såsom bort ske, verkställande av utredning, och motboken har ej, efter det sådan skiljaktighet iakttagits, varit inne hos postsparbanken. Den för höga behållningssiffran i motboken kan tänkas hava uppkommit genom felaktig summering eller saldering i motboken, verkställd av någon tjänsteman vid postverket, eller på grund av obehörigt förfarande med motboken. Huru härmed förhåller sig, och vilken person, som försakat felaktigheten, kan emellertid numera ej utredas, då motboken, enligt motboksägarens uppgift, förkommit.

Generalpoststyrelsen framhåller i sin förenämnda skrivelse, att, då ett *Generalpoststyrelsen.* åläggande för fröken von Scheven att gottgöra postsparbanken ifrågavarande relativt höga belopp antagligen skulle komma att försätta henne i ekonomiska svårigheter, har generalpoststyrelsen icke ansett sig kunna fatta beslut i sådan riktning. Då tillika fröken von Schevens tjänstgöring — fränsett nu ifrågavarande fall — varit av beskaffenhet att kunna väl vitsordas, har generalpoststyrelsen hemställt om bemyndigande att i postsparbankens räkenskaper avföra beloppet och låta förlusten drabba postsparbanksrörelsen. Styrelsen framhåller, att styrelsen vid eventuellt bifall härtill kommer att låta undersöka, i vad mån ärendet är av beskaffenhet att böra föranleda disciplinär bestraffning för fröken von Scheven och eventuellt för andra tjänstemän.

Infordrade utlåtanden hava avgivits av statskontoret den 21 februari 1923 och av riksräkenskapsverket den 14 november 1923.

Statskontoret hemställer för sin del, att generalpoststyrelsens framställning icke måtte föranleda någon Kungl Maj:ts åtgärd. Det lär nämligen, fram- *Statskontoret.* håller statskontoret, tillkomma generalpoststyrelsen att själv besluta, huruvida talan om ersättande av ifrågavarande belopp, 1,000 kronor, bör anhängiggöras mot någon befattningshavare vid postverket, varjämte styrelsen även lär äga befogenhet att, därest sådan åtgärd anses icke böra vidtagas, låta avföra beloppet i postsparbankens räkenskaper.

Riksräkenskapsverket anför under hänvisning till i ämnet gällande för- *Riksräkenskapsverket.* fattningar, att då framställningen torde innebära hemställan om ett eftergivande av fordran å ersättning för förlust, uppkommen genom tjänstemans vållande, utan att vederbörlig utredning i ärendet föreligger om bristande tillgång hos den vållande till förlustens ersättning, skulle ett bifall till densamma innebära ett föregripande av prövning i laga ordning av ärendet. Riksräkenskapsverket hemställer därför, att ärendet återförvisas till generalpoststyrelsen för ny laglikmätig behandling.

Enligt § 1 i förordningen den 11 december 1830 (nr 85) angående behandlingen *Departementschefen.* av extraordinarie avskrivningsfrågor och anmärkningsmål må extraordinarie

avskrivning beviljas endast i de fall, då den förlust i penningar eller persedlar, varom fråga är, utredes vara tillkommen utan någons förvållande eller då tillgång till förlustens ersättning brister hos den eller dem, som därtill äro lagligen förpliktade. Efter förutgången utredning i dessa avseenden äger vederbörande förvaltningsverk, jämlikt §§ 2 och 7 av nämnda förordning, att meddela utslag i avskrivningsfrågor, men skall sådant utslag, innan avskrivning i räkenskaperna får ske, underställas kammarrättens prövning och godkännande, numera dock, jämlikt en kungörelse av den 23 december 1908 (nr 159 s. 18), endast i fråga om kapitalbelopp, överstigande ettusen kronor.

Då generalpoststyrelsen för sin del hävdar, att fröken von Scheven genom bristande uppmärksamhet varit vållande till den felaktiga utbetalningen, så skulle, såsom riksräkenskapsverket framhåller, generalpoststyrelsen författningsenligt kunna bevilja avskrivning av ifrågavarande belopp, först sedan det konstaterats, att hon saknade tillgångar till förlustens ersättande. Detta kan dock icke ådagaläggas på annat sätt än att generalpoststyrelsen hos henne söker uttaga ifrågavarande ersättningsbelopp.

Att med lagligt förbindande verkan fastställa fröken von Schevens ersättningsskyldighet kan icke ske utan svårigheter. Generalpoststyrelsen kan visserligen ålägga fröken von Scheven att till postsparbanken betala oförmälda belopp, 1,000 kronor, men om hon såsom hittills förklarar sig icke kunna medgiva betalningsskyldighet med hänsyn därtill, att det icke kunnat utrönas, genom vilkens förvållande eller på vad sätt beloppet förkommit, torde för generalpoststyrelsen icke återstå annat än att tillgripa domstolsförfarande gent emot henne. Huruvida en talan av generalpoststyrelsen i dylikt syfte kommer att bifallas, torde emellertid på grund av nyssnämnda förhållande vara ovisst.

Fröken von Scheven, som är född 1881, har bakom sig nitton års tjänstgöring i postverket. Under sin tjänstetid har hon, enligt vad vederbörande byråchef i en avgiven promemoria meddelat, städse visat duglighet, nit och ordentlighet. Hennes avlöning uppgår till 2,850 kronor för år jämte dyrtidstillägg. Felräkningspenningar förekomma ej. Även om en eventuell talan mot fröken von Scheven skulle bifallas, skulle det under föreliggande omständigheter näppeligen vara med billighet förenligt att av henne utkräva ett så betydande ersättningsbelopp.

En eftergift av den ersättningsskyldighet, som eventuellt kan åvila fröken von Scheven, torde icke, för så vitt nu kan förutses, behöva innebära något betänkligt prejudikat. Flera omständigheter i detta mål äro nämligen av sådan beskaffenhet, att de giva ärendet en säregen prägel. Tillika torde få erinras därom, att riksdagen vid olika tillfällen medgivit befrielse från betalningsskyldighet för eljest under tjänstgöring uppstådda kassaförluster i fråga om tjänstemän såväl vid postverket som vid riksbanken.

Enligt hittills tillämpad praxis torde bifall till en sådan framställning som den ifrågavarande icke kunna givas utan riksdagens medverkan. Ett flertal framställningar av liknande beskaffenhet hava ock vid olika tillfällen

förelagts riksdagen. Särskilt vad angår de affärsdrivande verken och när det icke gäller större belopp, framstår det såsom en onödig och för såväl Kungl. Maj:t som riksdagen besvärande omgång, att dessa frågor, som vanligen i jämförelse med övriga, verkens drift berörande frågor äro av ringa betydelse, icke kunna omedelbart avgöras av Kungl. Maj:t. Av riksdagen synes därför böra begäras ett generellt medgivande för Kungl. Maj:t att, när särskilda skäl därför prövas föreligga, eftergiva kronans rätt till ersättning för skada till följd av fel eller försummelse i tjänsten, som begås av tjänsteman vid de under kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verken; dock att det belopp, som i varje särskilt fall högst må eftergivas, begränsas till 5,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att det belopp om ettusen kronor, som enligt förestående redogörelse felaktigt utbetalats av postsparbankens medel, må i bankens räkenskaper avskrivas och att därigenom uppkommen förlust må påföras postsparbanksrörelsen;

dels ock att Kungl. Maj:t skall äga att, när särskilda skäl därtill äro, eftergiva kronans rätt till ersättning för skada till följd av fel eller försummelse i tjänsten, som begås av tjänsteman vid de under kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verken; dock att det belopp, som i varje särskilt fall högst må eftergivas, ej må överstiga 5,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.